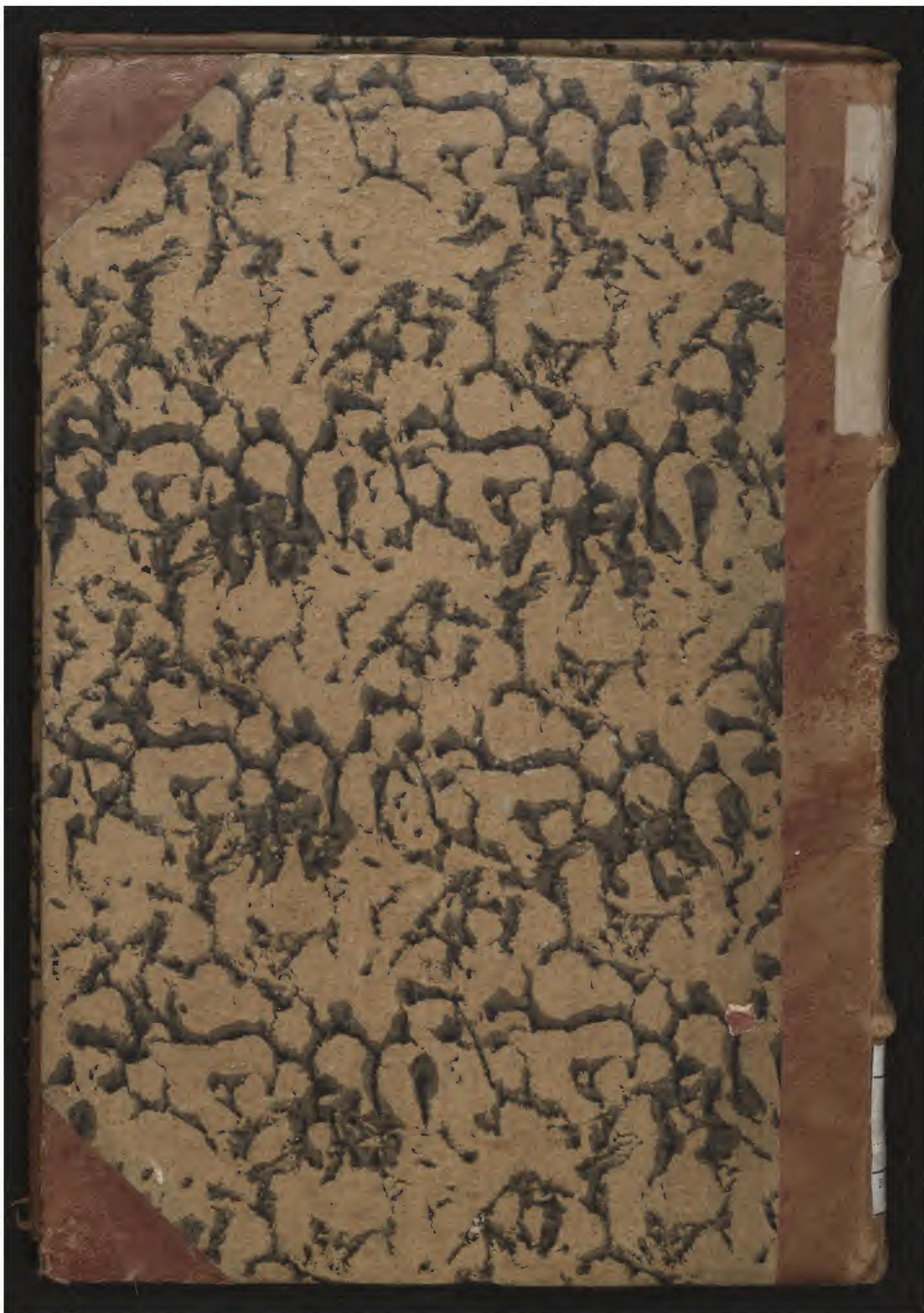

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.3.2 [a]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.3.2 (a)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.3.2 (a)

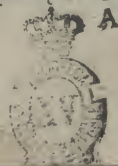
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.3.2 (a)

6

NICOLAus pERottus pōtifex Syppōtinus: FRAncisco GVARneno SALVTEM.

Olebam nuper etati nostrę gratulari mi franciscę quasi magnū quoddā ac uere diuinum beneficiū hac tempestate adepti essemus: ob nouū scribendi genus e germania nuper ad nos delatū. Videbā . n. tantum uno menle ab uno homine hoc tempore imprimi litterarū posse: quantū uix toto anno scribi alias a pluribus potuisset. Quod uno uersu cāpanus noster Aprutinus pōtifex elegantissie scripsit: Imprimi ille die quantū non scribitur anno. Exquare tantum breui tempore librorū copiā sperabam: ut nullum superfuturū esset opus: quod uel ab inope atq; egeno homine posset āplius desiderari. Hinc fore existimabā ut uigerent in dies magis ingenia hominū & florent studia litterarū: omnesq; ad capeffendas p̄claras artes tanta librorū cōmoditate allicerentur. Iam uero: o uanas hominum cogitationes: longe aliter q̄ sperabam uideo rē succedere. Nā cuz liceat unicuiq; pro libidine animi sui quęcunq; uelit: imprimere sit ut & om̄is sēp enūero quę optia sunt: ea scribant placendi gratia: quę obliterari potius ac deleri ex omnib; libris deberent. Et si quid scribunt boni: ita peruertant atq; corrūpant: ut melius sit his libris carere: q̄ in exemplaria mille transcriptos per orbis om̄is provincias mittere: ne scilicet studiosis occasio det tot mēdacia legendi. Quippe satius est uera ignorare: q̄ falsap̄discere: quā admodum tacere uerū: ininus peccatum est q̄ mentiri. Huius autē rei causa ē n̄ tā inscitia eoz q̄ imprimum: q̄ negligentia: ne qd grauius dicā quorūdā qui se correctores ac magistros ueterū librorū constituunt. Hi enī dum falsa existiant: quę paz aiaduettūt peruertunt recte scripta & de summoz uiroꝝ operibus sententiam temere ferre non dubitant. O rem indignam in qua non modo graues uiri & prudētes: sed et qualescūq; studiosi merito perturbētur. Nō est facile ab his discedendū quę passim scripta reperiuntur: nec cū primū difficultatis aliquid accurnt errori ascribendum est: non rectum iter relinquendū: ut deuios sequāur anfractus: nec plana deferenda sunt: ut per p̄cipitia labamur. Alioquin quę stultitia est tantū studiū tantam curam: & ut dicam tantam sollicitudinem adhibere: ut doctissimoz uiroꝝ libros de prauis: atq; corrumpas: neq; me ista ad reueli existimes scribere. q̄ eoz laboz damnādū putem: qui hanc corrigendoz librorū provinciā sūplere. Qui potius laudo doctrinā eoz: Laudo studiū: laudo laborē: s; q̄ tēus mōūz n̄ excedūt h̄ ē quātēus nihil addunt de suo: s; uel alius expēlanbus: p̄ sententia ipsius auctoris alibi clariis expressa: p̄ eius scriptoris: a quo id sūptū ē auctoritate: uel explicata alicuius iūtiōe uel alterius lingue ueritate aliquē locū emendant q̄ nos nuper in marco: & pampinio fecimus. Aliter . n. frustra eos tantum laboris haurire existimo: Frustra dixi: imo cum ingenti hominū detrimento: quandoquidē frequentius corrūpūt: q̄ emendent. Quāq̄ illud quoq; laudare uix possū: q̄ poēmia sua clarissimoz uiroꝝ libris inferunt. Quid . n. turpius uideri potest? Quid magis indignū: q̄ are cloacaz iūgere Non bene ueniūt: nec in una sede morant̄. Maiestas & amor: eo magis fordescit uitū quo uiciniū est uirtuti: eo deformior ē turpis facies: quo formosē proximior est. quis autem eoz qui in presentia uiuunt tā temerarius sit: ut aulic scripta sua et cuz infimis ueterum conferre: equidem in libris quos redemi omnibus tantam deformitatem non potui pati. s; uel abrase poēmia: uel substuli. Excepta cāpani epistola: quę & grauitate & faciēdia: & breuitate digna uisa est: quę plutarchi uitis p̄poneret: sed cur ista ad me scribis inquit: ut principem tuum Marcū barbum Cardinalem uicentinū uirū nō modo doctrina: ac oī uirtutis genere p̄stantem: sed fauentem ingenijs: fauentē studiis doctorum om̄iū p̄ficiēdum & quasi mecenatē alteruz a pud Cēsare ad prouidendū rei tā necessarię hortēris: atq; i flāmel. prouisio autē facillia est: ut auctoritate pontificis maxī unus aut alter huic mūeri p̄ficiatur: qui & inprimendorum librorū lege p̄pressionibus p̄scribat. & adhibeat aliquē me diocriter peritum qui singulas quasq; tabellas ante ip̄pressionem exāinet atq; emēdet Summo p̄terea studio curet ne p̄missi correctores augurari aliquid temere ausint: s; modū quē paulo ante dixi seruent. In his acre sit ingeniū: singularis eruditio: incredibile studiū sūma uigilantia. Hoc si fiet: & multos hēbēus libros: & itegros. In nullā pulchrius i nulla re dignius uti potes bēuolētia principis tui. Ut autē manifestius ostendē ei possis correctoz n̄roz errores: recognosce quęso mecum parumper q̄ multis in locis plinianū prooemiū deprauauerint quod eo magis admiratiōe dignum ē: quo maiorem huic uni libro q̄ ceteris: oibus dili

*utius est
quidam q̄
falsa fieri*

gentiam adhibuerunt. Idq; & palam professi sunt: & nunc pfitentur: Est autem poemium totius operis: ut noster parit facillima: & in qua uel exponenda uel emendanda: ut plus studii ita munus labonis ponere consueuimus. Quod si prooemio solo tot errores deprehendimus quid in reliquo opere poterius sperare: quam scio multa illic & intellecta acute & emendata diligenter a theodoro gaze Bessarioneque academice princepe: cuius presidio uti sunt correctores: quæ si pari modo secuti omnibus fuisset. Certe non modo poemium: sed totum opus integrum haberemus. Atqui nos simul & errores rimabimur: & poemium ipsum exponeamus: partim ut cognita auctoris sententia: errores ipsi facilius deprehendendi sunt: partim ut opera ac diligentia nostra intelligant studiosi loca quedam: quæ sexcentis iam annis uel nemo: uel quam paucissimi intellexere: sed iam poemium ipsum uideamus. plinius Vespasiano suo salutem: pponit auctor operi suo epistolam pro more scribentium: quam Tito Diui Vespasiano filio scribit. Habent autem codices omnes uespasiano. Corrector: quia aduertit non posse referri epistolam ad patrem: quoniam patrem non habuit imperatores: tu statim ad domitianum referendum duxisti? Cur non ad Titum potius: in quo omnia plinii uerba mirifice quadrantur. Ille enim paulopost ita subdit: ut sciant omnes quæ ex quo te cum uiuat imperium triumphale: & censorium ex eas quæ consul: ac tribunitiae potestatis particeps: & quod his nobilius fecisti: dum illud patri pariter: & quæstui ordini prestat: prefectus pretorii eius. Certe hic nihil est quod referri ad domitianum possit. Quis enim de eo legit unquam: quod equum cum patre imperium habuerit. Exercuit quidem fateor dominationis uim patre uiuente tam licenter: ut iam tum qualis futurus esset ostenderet. Officia urbana ac peregrina ita distribuit: ut mirari se uespasianus dixerit quod non successorem sibi misisset: habitauit cum patre una: sellamque eius ac fratris quotiens prodirent lectica secutus est: triumphum quoque iudicum equo albo comitatus: sex consulatus gessit ex quibus unum dumtaxat ordinarium: cumque cedente: ac suffragante fratre. Hæc certe lege de domitiano possumus: tum apud Suetonium: tum apud historiæ scriptores: quod uero equum cum patre imperium gessit: quod cum eo triumphauerit: quod censor: quod tribunus: simul fuerit quod pretorii eius curam habuerit: nemo nunquam legit nisi id forte corrector noster in bicipiti parnaso: ut persius inquit: somnauerit: de Tito uero utrum referri hæc uerissime possint. Dicat Suetonius: cuius uerba hæc sunt: cum nata de Tito suspitio esset: quasi despicere a patre. Orientisque sibi regnum uindicare tentasset: auxit eam suspicionem: postquam Alexandria petens in consecrando apud Memphim boue apud diadema gessit: De more quidem ritusque prisce religionis: sed non deerant: qui secus interpretaretur. Quare festinans in italiam: cum se regium: deinde puteolos oneraria naue appulisset. Romam deinde contendit expeditissimus: inopinanti patri: uelut arguens rumorum de se temeritate: Veni inquit pater ueni: neque ex eo desisti participare: atque etiam tutorem imperii agere triumphauit cum patre: censuramque gessit una eidem collega & in tribunitia potestate: & in. vii. consulatibus fuit: etiam quæstoris uice: prefecturam quoque pretorii suscepit: nunquam ad id tempus nisi ab equite romano administratam. En non aperte Suetonius ostendit pliniam dicta non ad domitianum: sed ad Titum referri debere. Quandoquidem in singulis fere uerbis: ita cum plinio conuenit: ut ab eo sumpsisse quæ scribit plane uideatur. At qui corrector noster: dum uespasiani nomen ponere perhorrescit: in errorem lapsus est longe maiorem: & ut in ueteri proverbio est. Cecidit in Syllam cupiens uitare carybdim. Vides igitur mi Francisce quidamanda sit. siue in curia: siue negligentia huius hominis qui principis ipsum tantum operis: quod patri modo in omnibus libris legebatur: sine ratione sine auctoritate aliqua mutare ausus sit: & ita mutare: ut plane peruerterit. Hanc cene igitur librorum correctionem dicemus: an potius deprauationem ac corruptionem: hanc cene librorum ceptam: & felicitatem nostri temporis: an potius communem calamitatem: atque iacturam: non est hoc excutiri litteras: & florere: sed potius damnum facere atque perire. Verum rogabit me quispiam fortasse: quia ipse quoque uel ratione: uel auctoritate mutare hunc locum ausus sum: & pro Vespasiano titum ponere. Ego uero ita illi respondeo: me nec mutasse quidem

hunc locum: nec mutandum censere: illud uero & ratione & auctoritate docuisse plinius non ad domitianum: sed ad Titum scribere: huius uero cognomine potius q̄ nomine uti uoluisse: & quemadmodum imperii: a etiam nominis appellatione patri suo q̄ simillimū faceret: quod etiam libri ipsius secundo uoluntate longe apertius facit cum inquit. Nam ut in duodecim diebus utrumq; sydus quaereretur: & nostro aeuo accidit imperatoribus uespasianis patre. iii. filio iterum coss: En q̄ aperte & diuum uespasianum patrem: & Diuum Titum uespasianum filium: & imperatores & uespasianos uocat: quemadmodum libro septimo & uespasianos nominat & censores: cum sic ait. Accedunt experimēta & exempla recentissimi census: quem intra quadriennium imperatores Caesares uespasianus pater filiusq; censores egerunt. Item libro tertio imperatoribus censoribusq; uespasianis Quod autem Titus cognomine uespasianus sit dictus: testatur etiam Suetonius: dum titum inquit cognomine paterno fuisse: testantur ueterum complura numismata: in quibus ita scriptum legimus. diuus Titus uespasianus augustus: testatur ingens arcus adhuc Romae integer in honorem eius dicatus: ubi nunc quoq; litterae extant huiusmodi: diuo titus: diui uespasianus filio uespasiano augusto. Sed faciat corrector noster cum correctionibus suis: nos cum erroribus patrum nostrorum potius erremus: non domitiano: sed uespasiano legentes: nunc reliqua prosequamur. Libros naturalis historiae nouitium caemoenis quintium tuorum opus natos apud me proxima foetura licentior epistola narrare constitui tibi iucundissime imperator. Ordo est: o iucundissime imperator constitui narrare tibi hac licentior epistola libros naturalis historiae: appositum uero nouitium opus caemoenis: hoc est musis quintium tuorum natos apud me proxima foetura: hoc est ultimo partu. Utitur ex metaphora: quasi libri pariantur: & pro liberis habeantur: ideo & natos inquit: & proxima foetura. Licentior: liberiore & nimis audace: ac ueluti temeraria: licentia. n. dicitur libertas quaedam potius ad male agendum: fitq; a uerbo licet: cui licet quicquid libet: ideo autem licentiorum epistolam ducit: q̄ nimis temerarium uideat libris suis tati principis iudicium flagitare: quod ipse auctor paulo inferius exponit: preferim dum inquit Meae quidem temeritati accessit hoc quoq; q̄ leuionis operis tibi de dicam libellos. Sit enim haec tui praefatio uerissima: dum maximo consenscit in patre: hoc per dictum est: nam quia cum imperatorem nominauit: haec inquit sit uerissima appellatio tui: quandoquidem in maximo imperatore patre tuo iam consenscit: namq; tu solebas meas esse aliquid putare nugas. Hec est ratio: cur constituerit dicare ei libros naturalis historiae: quia scilicet solitus erat: in practio habere res suas etiam quae leuionis operis: & nugis similes erant: Est autem catulli ueronensis poetae carmen quod iure emendare corrector potuisset. Cum in omnibus fere codicibus mendose scriptum reperiatur hoc modo: putare esse aliquid meas nugas. Sed non est mirandum cum qui recta deprauat: etiam quae deprauata repertum dimittere. Ut obuiere molis ar Catullum cōterraneum meum. Conterraneum multis uerbo conciuem uocat. Plinius enim ueronensis fuit quanq̄ alter plinius sororis huius filius aliquando se, Nouocomensem faciat aliquando ueronensem: cuius rei ratio est: quia in illa uibe natus. In hanc auunculi gratia ascitus fuit. Nouocomensem se facit libri quarti epistolarum: epistola ultima: cum attulisse se ex patria sua refert pro munusculo quaestionem. patriaz autem de scribit iuxta larium lacum: qui est nouocomi. ueronensem autem se ostendit nouissima epistola sexti libri. cum ita inquit. Recte fecisti: quod gladiatorum munus ueronensibus nostris promissisti. Sunt qui hunc quoq; plinium nouocomensem fuisse scribant: s; ego cum eo sentire malui: qui se ueronensem quidem facit. Nouocomensem non facit: Agnosceis & hoc castrense uerbum: id est non tam eruditum: q̄ militare: & quasi uer

naculum. Raro enim quisquam hoc uerbo usus est: & uix alius preter plinium. Ille e-
 nim ut scis: permutatis prioribus syllabis duriusculum se fecit quaz uolebat acutissimam a
 uernaculis suis: hic locus diligenter animaduertendus est: nam ausus dicere non uicem no-
 stre dum taxat aetatis eum satis intellexisse: Sensus autem talis est: non sine ratione obui-
 cere molior Catullum: quia & conterraneus meus est: & quemadmodum ego sum durus
 uisculus: fuit ob priores syllabas immutatas. Constat sane Catullum metri legem praeua-
 ricatum de industria fuisse: praesertim in endecasyllabis uersibus. ponendo primam sylla-
 bam carminis breuem: cum requireretur producta: ut in ipso uersu quem non Plinius ad-
 duxit: meas esse aliquid putare nugas: & alibi legis. Male me marem putastis. Item ali-
 bi duobus continuis uersibus: amabo mea dulcis ipsitilla: meae delitiae: mei lepores. Itē
 poetę tenero meo sodali: & alius pene infinitis in locis. Hoc autem facit uersum procul
 dubio duriores: q̄ cuq; spondeum in principio habet: unde derisum a quibusdam sui tem-
 poris Catullum tradant: q̄ iambum in endecasyllabo poneret: iactaretq; nihilominus
 probauit se a ciuibus suis: quod non illepidos: neq; inuenustos suos endecasyllabos puta-
 rent. Auernaculis suis: a ciuibus & in eadem urbe natis: uerna enim seruus dicitur ex
 ancilla nostra in nostris aedibus natus: unde uernaculum appellamus quicquid i domo et
 patria nostra natus est. Et uernaculum linguaz communem atq; uulgarem. Recte igitur
 uernaculis id est ciuibus uernacula utentibus lingua: Hunc quoque locum emendare cor-
 rector debuisset: & suis scribere: non tuis: & abiadere famulis: quae dictio ab ignaris ex-
 positonibus addita fuit. Equidem ostendere possum Plinii librum satis ueterem in quo ita
 plane scriptum legitur: ut iupradictum est. Simul ut hac mea petulantia fiat: quod pro-
 xime non fieri quaestus es: secunda ratio cur Tito uespasiano dicare opus suum uoluerit:
 ut scilicet occasionem haberet aliquid de eo scribendi: quod in alia epistola omissum a
 se. Titus fuerat conquestus. petulantia q̄ paulo ante licentiam dixerat: hic dicit petulā-
 tiam: est autem petulantia nimia quaedam audacia: & procacitas a petendo dicta: quasi e-
 a petantur: quae absurda sunt: quemadmodum procacitas a procando dicitur. procari e-
 nim ueteres petere dicebant: unde proci quasi petitores dicti. In alia procari epistola no-
 stra licentiosem: petulantem procarem in eundem sensu accoeperit: ut in quaedam acta e-
 xeam: ut aliquid de rebus eius scribam: modus est loquendi apud doctos. Quintilianus
 Et si quid exierit numeris aptius fortasse non possit: sed tamen si quid exierit: non erit at-
 ticum. In quo persum secutus uidetur: qui ita inquit. Non ego cum scribo si forte quid
 aptius exit. Quando haec rara auis est: si quid tamen aptius exit laudari metuā: hic quo-
 q; locus a correctore praeteritus est. Exeam enim scribendum est. non exeant: quemad-
 modum ipse fecit uulgarem errorem secutus est. Sciant q̄ omnes q̄ ex aequo tecum ui-
 uat imperium. Quomodo particeps sis imperii patris: hoc est quod superius dixit: sit e-
 nim haec tui praefatio uerissima dum maximo consenscit in patre: hoc est quod Suetoni-
 us ait: neq; ex eo destitit imperii participem agere. Triumphale & censorium ius sub-
 telligendum est: q̄ ex aequo tecum uiuat: Hoc est enim quod scripsisse Suetonium supra
 memorauimus. Triumphauit cum patre: censuramq; gessit una: sed animaduerte obse-
 cro quomodo corrector noster corrumpat hunc locum: Ita enim scribit triumphalis &
 censorius tu. multa sunt hic plane ridicula. primo non cohaeret oratio deinde nullum est
 uerbum: cum quo haec uocabula construantur: praeterea quis adeo rudis & barbarus ita

loqueretur. Triumphalis & censorius tu: non eo inficias diu censorum hominem: qui cē
suram gessit: sicut praetorium qui fuit praetor: & quaestorium qui fuit quaestor. Item triū
phalem aliquando acccepi pro eo: qui triumphum gessit: quemadmodum consulares ac
cepimus pro eo: qui gessit consulatum: & primipilarem pro eo qui gessit primipilatus:
frequentius tamen haec nomina cum rebus q̄ cum hominibus iunguntur: ut censorium
dictum: praetorium ius. Quaestorium munus: triumphalis corona: primipilaris auctori
tas: dicimus etiam censorias: praetorias: quaestorias: triumphales: consulares primipila
res: uestes id est uestes censoris: praetoris quaestoris: consulis: primipilatum gerentis: et
triumphantis: uel uestes quibus censores: praetores: quaestores triumphantes: consu
les: primipilatum gerentes digne uti possent: sicut regalem uestem dicimus: non regiam
id est eam qua utitur rex: sed eam qua uti rex merito posset. Enimuero huius tam nū
duli erroris causam fuisse aexilimo: quod corrector: quoniam scribi ad domitianū
hanc epistolam putaret: nec triumphasse illum: uel censorium ius cum patre exercuisse
usq̄ legisset: ita emendandum putauit: ut per triumphales: & censorum uirum triumpho
& censura dignum significaret. Exeatq; consul ac tribunitiae potestatis particeps hic
quoq; subintelligendum est: q̄ ex aequo: ut sit lēsus: sciantq; omnes q̄ ex aequo exeas cō
sul & tribunus at corrector ex eas mutauit i sextū: emendauitq; uel potius peruertit hoc
modo. Sextumq; consul: cum titus ad quem plinius scribit: non in sex tantum: sed in sep
tem consulatibus collega fuit genitori sui. Et quod bis nobilius fecisti: dum illud par
tri pariter: & aequistri ordini praefectus praetorii eius. Haec particula cum supe
riori cōnectitur: & est ordo. Sciantq; omnes q̄ ex aequo exeas consul: & tribunitiae po
testatis particeps: & praefectus praetorii paterni: quod minus fecisti nobilius illis: dum
praefectus sed pariter: & patri seruiendo ei: & ordini aequistri gerendo officium: quod soli
aequites: ut Suetonius refert: ante id tempus administrare consueuerant: illis autem no
bilius non sine causa dixit: ut ostenderet tantum huic magistratui ornamentum a titō ad
ditum esse: ut iam sine dubio praefertur etiam caeteris magistratibus. qui non ab aequiti
bus: sed a patriciis atq; ipsis imperatoribus geri solebant: praefectus praetorii eius: prae
fectus praetorii talis apud caesarem erat: qualis olim apud reges tribunus celerum: & ap
dictatores magister aequitum: gerebat enim secundas partes post caesarem: praeratq;
discipline publicae emendandae: sed a principio parui huius magistratus auctoritas fuit:
nec nisi per equites romanos exerceri soliti. postea uero a paruis orta principis usq; ade
o creuit: ut cum alias prouocare a praefecto praetorii licuisset: omnis postea ab eo subla
ta fuit prouocatio. Mento enim existimauit imperator: euz qui fidei atq; integritatis su
ae testimonio praestito ad huius potestatis amplitudinem sublatus esset: non aliter pro
dignitatis suae splendore indicaturum q̄ ipse faceret ab huius quoq; sententia minores q̄
tate sic uti ab aliorum magistratuum iudiciis restitui non licebat. Omniaq; haec reipu
subintelligenduz est praefectus. Et nobis quidem qualis in castrensi contubernio: qualis
es inquit nobis: hoc est qualem te exhibes nobis i castrensi contubernio: quasi dicat mi
tem & humanum. Ne quicquam mutauit in te fortunae amplitudo: nisi ut prodesse tā
tundem posses & uelles. Corrector hunc quoq; locum pro more suo emendare uolens
deprauauit: & prout uelles: scripsit & uelles hac causa: ut arbitror: deceptus: q̄ tantum
dem putauit bis tantum significare: quemadmodum uulgus in doctorum opinatur: aexi
stimauit igitur hunc esse auctoris sensum. Nihil mutasse in titō amplitudinem fortunae:
nisi ut bis tantum posset: & bis tantum uellet: quam antea uolebat & poterat: Sed hęc

Aiii

sententia paz grauis est: & indigna pliniano acumine: uult enim plinius non uoluntates in eo mutatam esse: sed potestatem: & nihil inquit mutauit in te fortunae amplitudo: nisi quod ubi prius pro innata ingenii tui facilitate multa uolebas: quae non poteras. nunc tantum prodesse possis: quantum uelis: tantundem: non bis tantum significat: sed aequae tantum: dictumque est quasi tantum idem. Itaque cum cacteris in ueneratione tui pateant omnia illa nobis ad colendum te familiaris audacia sola superest. Sensus talis est: Cum cacteri in te experiantur in te omnia illa: quae de dignitate atque auctoritate tua supra memorauit. Hos uero in castris contubernio etiam humanitate tua fruamur: sit ut cacteri te mirum in modum uenerentur: nobis uero supersit audacia: ut te colamus familiaris. Ideo addit. Hanc igitur tibi imputabis id est si indicando tibi librum nimis uideor audax: hanc meam audacia imputabis tibi: & in nostra culpa tibi agnosces: quia uidelicet tu culpae nostrae causa es: cum tantum nobis indulgeas. perficui faciem: nec tamen profeci: quoniam alia uia occurris ingens. Mos est eorum qui cum pudore aliquid agunt: ut faciem perficiunt: natura ipsa ad id impellente: quasi ad abigendum sanguinem: qui ex praecordiis ad faciei superficiem confluit: propter quod Anisoteles in problematibus quaerit: cur pudore: & uerecundia facies hominis erubescere: timore uero & metu pallere soleat: quoniam praesertim pudor nihil aliud sit: quam timor futurae reprobationis: ita enim ab eo diffinitur

hinc ergo ortum est prouerbum: ut quotiens dicere uolumus nos pudorem deponere. Dicamus perficui faciem: hoc est pudorem expuli: est ergo sensus auctoris: putabam pudori meo consuluisse: & satis excusasse audacia. Sed uideo hoc parum profuisse. Nam si hinc erga tuos mitis es: atque humanus: illic tamen occurris ingens: & submouens me longius fascibus: hoc est magnitudine & pondere ingenii tui. Fulgurat in nullo unquam uerius dicta uis eloquentiae tribunitiae potestatis facundia ordo est: fulgurat in te tribunitiae potestatis facundia: quae in nullo unquam uerius dicta fuit uis eloquentiae: quasi plus in Tiro possit facundia: quam in aliquo antecessor tuus: eloquentissimus certe habitus & titus: imprimis in extemporaria dictione commendatus: Fulgurat autem traxit a similitudine fulguris: unde mox subiunxit. Quanto tu ore primo laudes tonas: tonitrua enim semper fere fulguribus succedunt: quemadmodum ipsa pluuiae sequuntur: corrector nescio qua ratione motus: hoc loco tibi pronomen addiderit scribens: tibi tribunitiae potestatis facundia: nisi forte ubertate linguae suae locupletiore facere plinii eloquentiam uoluit. Omnia foecunditas animi quemadmodum fratres quoque imitaretis excogitasti: laudat in Tito studium poeticae: & facilitatem ingenii quod fratre quoque natum minorem non sit dedignatus imitari. Constat enim Domitianum in poetica maxime claruisse unde de illo scribit silius italicus:

Quin & Romuleos superabit uoce nepotes:
Quis erit aeloquio patrum decus: huic sua musae
Sacra ferent: meliorque lyra cui substitit Hebrus:
Et uenit Rodope: phoebo miranda loquetur.
Item. M. ualerius Martialis ad eum scribens ita inquit:
Non quercus te sola decet: nec laurea phoebi.
Fiat & exhedera ciuica nostra tibi.

Sed haec quis possit intrepidus aestiare subiturus iudicium ingenii tui. postquam laudauit ingenium: & doctrinam titi: infert non posse sic tior ad eum scribi: quoniam iudicium eius merito formidandum est. Aestiare: considerare. Aestiare. n. & exsiliare differunt: nam prius res estiamus: id est cogitamus: deinde

qualis sit: existimamus: Vnde existimare cōsiderare est: existimare uero iudicare. Quintilia-
nus: Velauit ei caput: & suo cuiusque animo dedit existimandum: dictum autem aestimare
ab aes aenis: & praetium: sēpe eim latina nomina cum peregrinis componuntur. ut
biclinium: & epitogium: & de quo paulo post loquemur: flexibula: Ouidius:
Quod quicumq; leget: si quis leget: aestimet ante
Compositum quo sit tempore siue loco.

Licessitum: prouocatum: propter illud: quod mox subdit: quia aliud est opus simplici-
ter edere: aliud alicuius nomini dedicare: publicantium simpliciter libros edentium: non
scribentium ad aliqueu nominatum.

Humili uulgo: declarat quod sit humile uulgo:
Quum inquit agricolarum: opificum: turbae: studiorum ociosis: qui in studiis litterarū oc-
antur: hoc est desides sunt: & minime student. quales sunt mercatores: atque artifices.

Quid te iudicem facis? cum sit opus iudicio tuo destinatum? Quum hāc operam con-
dicerem: non eras in hoc albo: perstat in similitudine iudicis: cuius mentionem fecit: e-
rant enim iudices corā quibus causae agebantur. Est igitur sensus: cum denuntiāre me hāc
causam acturum: non eras unus ex iudicibus: opera enim & opus differunt. Opus inquit
seruus dicimus: quando ipsum significamus quod geritur: si autem foeminino genere dix-
imus operas: personas ipsas ostendimus: quae aliquid faciunt: quod quanquam uerū sit:
non tamen absolute diffiniunt: quid sit opera: non solum enim persona est: quae aliquid agit
sed etiam actio ipsa: & labor: ut do operam uirtuti: do operam rei militari: do operam agri-
culturae: Cicero operam inquit exigendam a seruis: id est laborem & operationem corpo-
ris. Rectius igitur ulpianus ait: operae sunt diurnum officium: opus finis fructusq; operae
Terentius in uno uersu optime utrumq; expressit: quod in opere faciundo operae conlu-
mis tuae: hinc operae pretium dicat: id est fructuosum: & ad rem pertinens. Iuuenalis.

Est operae praecium poenitus cognoscere toto

Quid faciant agitentq; die.

At qui condicere prisca lingua iurisperiti dicunt denuntiāre: sed proprie quando actio
datur in personam: Quum igitur conducerem hanc operam hoc est cum denuntiāre me
laborem tractandae huius causae sumpturum: non eras in hoc albo: id est non eras inter iu-
dices descriptus: in albo ei; nomina scribebantur eorum: qui magistratus & dignitates pū-
cipis iudicio consecuti erant: unde diuini uiri primo: deinde centum uiri in albo descripti: le-
ge etiam in albo praetoris describebantur: unde qui album uitiasset: uel quodcunque aliud
scripturae genus sua praesumptione turbasset: capitaliter: ut paulus inquit non expecta-
ta ordinis sententia puniebatur. Quintilianus: multos cognouimus: qui tedio laboris: quē
ferre tendentibus ad eloquentiam necesse est: cōfugerint ad haec diuertacula desidiū: quo-
rum alii ad album se ac rubricas transulerunt: & formula. uelut cicero ait: quaedam legum
esse maluerunt: perinde itaque est: ac si dixisset: cum hoc opus editurus essem: non putan-
te ipsum lecturum: nec iudicem eius futurum: ideo cām subdit. Quia maiore te sciebā
q̄ut descensurum huc putarem. praeterea est quaedam publica: & eruditorum reiectio:
Alia ratio cur formidare titi iudicium debeat: quippe alioquin potuisset illum ab huius ope-
ris lectione reicere: quemadmodum Cicero. & alii docti saepe fecerunt. Extra omne
ingenii aleam positus: Cuius ingenium sine dubio omnibus praefertur. Alea dī oīs ludus
magnus ex parte i fortis uarietate dissilis. unde martial' de nucibus ita inq̄t.

Alea parua nuce: & non damnofa uidetur.

Saepe tamen pueris absulit illa nates.

Sed proprie de thessaris dicitur: sunt autem thessaræ quibus in fritillis: hoc est alueolis luditur: & plerique appellatæ sunt: est enim ex sex lateribus equali latitudine planitiorum per quadratus: is cum est iactus: quæcunque in partem incubuerit: quædiu est intactus imoriam habet stabilitatem: Impiti quidem hunc uocant talum: siue taxillum. Est enim talus ossis genus: non plani: sed omnibus quatuor lateribus parum concaui: quo ludetes turricula utebantur: quam perlius orcam uocat: quum inquit.

Quid dexter senio ferret.

Scire erat in uoto damnosa canicula quantum

Raderet angustæ collo non faller orce.

De turricula scribit martialis:

Quærit compositos manus improba mittere talos

Si per meminit: nil nisi uota facit.

Ceterum ex hoc fit, ut alea etiam pro fortuna ponatur. Lilius: Nec tam celerem aleam ueneri certaminis timens: Quoniam uero fortunæ omnis euentus anceps: ac periculosus est: & continue mutatione obnoxius: unde appelles quondam interrogatus: cur fortunam sedentem finxisset: quoniam inquit stare non potest. Fit ut alea non modo pro fortuna: sed etiam pro dubitatione: & periculo ponatur: ut hoc loco extra omnem aleam ingenui: hoc est extra omnem dubitationem: & extra omne periculum: ut aliquis ei ingenio præferatur. Et quod miremur: quia Cicero ob summam excellentiam non uidetur egere defensore. per aduocatum defenditur. quia utitur auctoritate lucilij. Haec doctissimum omnium persum legere nolo: Laelium decimum uolo: Verba sunt lucilij quibus usus est cicero in libro de re publica. Qui primus condidit sibi nasum: qui primus scripsit satyram: quæ acerbiter quandam & acrimoniam sibi habet: in uitis insectatis. Nam ut quintilianus inquit: primus lucilius in satyra insignem adeptus est laudem. Nasum autem dixit acrimoniam: quoniam nati & seueriores obrugare nasum solent: atque torquere: quod etiam de risores faciunt uñ ualerius martialis exprimere uolens multos Romæ densores esse. ita inquit.

Maiores nunquam ronchi iuuenesque senesque

Et pueri nasum rhinocerotis habent:

hoc est repandum atque contortum: ac si diceret indignabundum: & sepe dudentem. & alibi:

Non cuiusque datum est habere nasum.

hoc est uerborum acrimoniam: & dicacitatem idem acres atque densores frequenter nasum potos uocat. Quod si hoc lucilius qui primus condidit sibi nasum dicendum sibi potauit Si Cicero mutuandum: praesertim cum de re publica scriberet. Qui enim de re publica scribit: uidetur non ad hunc potius quam ad illum. sed ad omnes pariter scribere debere. Quanto nos causatius. quanto maiori causa: quando scilicet neque lucilio comparandi sumus: neque ciceroni: ab aliquo iudice defendimur. Duobus modis ab aliquo defendi dicimur: uel cum ille nos defendit: uel cum ipsi defendimus nos: uel alius defendit nos: ab illo tanquam iniuriam inferente: ut si nobis aduersentur iudices: & Cicero tueatur: Recte dicemus defendi nos a iudicibus. non quod illi nos defendant: sed quod praesidio ciceronis ab illorum iniuria defendamur: Hoc secundo modo intelligendus est hic locus: ut sit sensus: quanto honestius poterimus ipsi nos tueri ab his qui uolent de opere nostro sententiam ferre. Nam si lucilio & ciceroni licuit iudices: quos uoluerunt reuicere: longe profecto id nobis licebit. Vix corrector noster cum hunc loquendi morem ignoraret errorem alium fecit: magis insignem: & profectumur: diffidius scripsit: hoc modo: quanto nos causatius ab aliquo iudice diffidius. Sed

haec ego non mihi patrocinia ad em nuncupatione: quia scilicet nuncupavi & aduocaui te
 iudicem dicendo tibi libros meos. Quam plurimum refert sortiatur aliquis iudicem:
 an eligat: quia si quis sponte se iudicem fecerit possem quod supra rettuli dicere. Quid te
 iudicem satis? Si uero elegi iudicem: nullam habeo culpae deprecationum: Corrector ad
 didit ne hoc modo: quam plurimum refert sortiatur ne aliquis iudicem: an eligat: putans
 in eo errorem esse. quod elegantius dicitur. Cicero: parū interest nosse: an illius sit: Quin-
 tilianus. Quid enim refert aduersas res: an secundas aequo animo feras? Multumque
 apparatus interest apud inuitatum hospitem & oblatum: Nam si oblatus est hospes: non
 potest accusari tenuis apparatus: si uero inuitatus facile reprehendi potest: Interest hoc lo-
 co auctor pro differt accipit: & cum recto coniungit: Seneca eodem modo usus est: cum
 inquit: id uero parum interest. Cum apud catonem illum ambitus hostem. Duobus ex-
 exemplis id est ostendit uerum esse quod dixit. plurimum refert utrum quis sortiatur iudicem
 elegit: quoniam quicumque eligit: facit eum summum suae causae iudicem: qui uero sorti-
 tur: potest ei si uelit contradicere. primum exemplum est Catonis: hic cum populo roma-
 no largitionibus corruptus tanquam mercenaria opera suffragis uteretur: ut plutarchus
 refert: persuasit senatui ut decerneret quoscunque designatos cogi debere etiam si nullos
 accusatores haberet subire iudicium: & rationem senatui reddere: quod & si inique tulisset: &
 qui magistratum petebant: & plebs largitionibus assueta: mox tamen candidati omnes in
 unum conuenerunt: contuleruntque unusquisque duodecim milia & senis dragmatum ar-
 genti: facta sponione: ut qui & eis largitionem faceret: amitteret id argentum: arbitrum
 que elegerunt Catonem: & pecuniam omnem apud eum deponere statuerunt: Sed Ca-
 to reiecta pecunia uades accepit. Cum uero comitorum dies aduenisset: obseruatis eti-
 am suffragis quendam deprehendit contra sponionem egisse: quapropter damnauit eum:
 pecuniāque inter alios diuisit. Illi uero iustitiam atque integritatem hominis admirati: mul-
 ctam remisierunt: satis poenarum dedisse eum existimantes: quando a Catone damnatus
 fuerat. Conflauit ea res catoni non mediocrem inuidiam: quali senatus iudiciumque ac ma-
 gistratuū & potestatem sibi arrogaret. Et repulsis tanquam honoribus inceptis gauden-
 tem: hoc est qui gratas habebat repulsas: tanquam is qui huiusmodi honores paruifacie-
 bat. Candidati magistratum petentes. Mamertinus in pane gyrico. Quis ignorat tum
 quoque cum honores populo romano suffragis mandabantur: multos fuisse candidato-
 rum labores ediscenda omnium nomina tributum omnes: atque etiam singuli salutandi:
 praehensandae obuiorum manus: omnibus arridendum. Candidati autem dicebantur quod
 candidis utebantur uestibus: siue ad denotandum integritatem: quod solus hic color sincerus
 ac purus: & minime inquinatus est: Siue ut prospici ab omnibus possit eos pecuniam non
 habere: qua ciues corrumpere: unde & tunicati id faciebant & non togati: quod tunicae
 nullum sinum habebant: siue ut cicatrices uulnorum: quae pro re publica in bello sulce-
 perant uiderentur: quibus potius quam genere aut pecunia dignos imperio iudicabāt: Ire
 autem candidati per comitia solebant: suadendo: rogando: submitiendo: se omnibus & nu-
 dato etiam corpore cicatrices ostendendo. Cum tribunos appellaret lucius Scipio alia-
 ticus: Alterum exemplum scipionis a statici: hic cum peculatus damnatus esset ob antio-
 chenam pecuniam. & ob eam rem. Caius Minutius augurinus Tribunus plebis:
 quod praedes non daret: duci eum in carcerem iussisset: ad collegium

candidi uti solent
 gesticulantes

Tribunorum appellauit: inter quos erat. Tiberius Gracchus: qui aduersus eum & africanum fratrem ex professo inimicitias gerebat. Cum uero ceteri Tribuni plebis inter caetera recusaret. Tiberius Gracchus iurauit primum Scipionibus se in gratiam non redisse: deinde huiusmodi decretum recitauit. Quamuis Iulius Cornelius Scipio die triumphisui currum actos hostium duces in carcerem coniecerit: indignum & a maiestate populi romani alienum ut detur esse ipsum duci quo coniecti sunt hostium duces. Itaque Lucium Cornelium Scipio nem Asiaticum a collegiui prohibeo. effigitur sententia plinii. Candidati quidem Catonem seuerissimum uirum: Scipio Asiaticus Tiberium Gracchum hostium iudices elegere: sed illi quidem ad ostendendam innocentiam: quod in rebus humanis maximum putat. Scipio uero quia talentum esse causam suam sciebat: quae non posset & ab hoste non probari. Ego uero merito temerarius uideri possum: qui libellos meos leuoris opere dicaui tibi: quae in summo fastigio positum scio etiam a salutantibus religiose adiri. Inimico iudici se probari posse: apud inimicum iudicem causam suam probari: quia scilicet magna est uis ueritatis: & iustitiae. Corruptor hunc locum corrumpit hoc modo: se approbare posse nesciens quod cum probari aliquem dicimus significamus causam eius bonam fieri. Vnde prouocatio appellatur a prouocando: scilicet quemadmodum appellatio ab appellando: sed illud notandum prouocare accusatum requirere cum praepositione ad: ut prouoco ad tribunos prouoco ad senatum: appellare uero frequentius accusatum habere sine praepositione: ut appello senatum: appello tribunos: unde & iudex ad quem appellat: appellari dicitur & appellatur: non autem colligator cuius gratia appellatum est: ut uulgo accipit: in quo fere omnes nostri iurisperiti errare consueuerunt. Summa eloquentia summa eruditione praeditum: summam eloquentiam & summam eruditionem habentem: praeditus enim non dicitur ornatus ut quidam putant: quod dum taxat in bonam partem accipitur: sed usurpatur in bonam & in malam partem. ut praeditus sum bono: & praedinis malo quasi affectus Cicero pro Sylla: me singulari immanitate: & crudelitate praeditum: idem pro Papirio: se nequitie affectus morbo praeditus: quod autem eloquens atque eruditus fuerit Titus: testatur Suetonius: Cum inquit: Latinae Graecaeque linguae uel in oratio uel in fingendis poematibus promptus: & facili ad extemplarilitatem usque. Et mola tantum falsa litatur: mola dicitur farctum & sale sparsum: quod eo molito hostie asparguntur. Leuoris operae: leuoris laboris propter rationes quae sequuntur. per quam mediocriter ualde mediocre hoc est manu quam mediocre. Oratio sermones uel oratio & sermones differunt: oratio eius magis ad oratorem pertinet: omni ex parte perfecta est. habet numeros figuras affectus. Sermo uero magis ad philosophum: unde Cicero: mollis est oratio philosophorum & umbratilis nec sententis nec uerbis instructa popularibus: nec iuncta numeris & soluta: nihil ratum habet: nihil inuidum: nihil atrox: nihil mirabile: nihil astutum. Casta uerecunda: uirgo incorrupta quodammodo. Itaque sermo potius quam oratio dicitur. Quamquam enim omnis locutio oratio est: tamen unum orationis locutio hoc proprio signata nomine est. Aut casus mirabiles euentus uarios: omnes antiqui codices habent mirabiles: corruptor emendauit miserabiles: qua ratione id fecerit nescio: cum praefertur mox sequatur non alia iucunda dictu: quod certe non sequeretur: recte post casus miserabiles: non enim iucunditatem sed moestitiam potius nobis afferunt quae miserabilia sunt. Sterilis materia natura rerum hoc est uita narratur propter ea: quae supra dicta sunt quasi mollis est oratio philosophorum & umbratilis: nec laborat ut facunde ornate copiose dicat: sed ut rem de qua agitur declararet. Et haec loricidissima sui parte: narratur. scilicet sterili materia ut pote uocabulis plurimarum rerum aut rusticis aut externis immo barbaris. Cum honoris praefatione ponendis: id est temporibus & non ponendis nisi

in quo differat
natio et uer-
no.

cum præfatione reuerentiae: solemus enim quotiens turpe aliquid uel paꝛ honestū uerbuꝛ
 usurpamus: præponere hæc uerba: qꝛ cum uenia dictum sit: uel honor sit auribus uel inf: uel
 honor sit legentium auribus: uel aliquid simile: unde cum uolumus dicere turpia uerba ho
 nestius possumus dicere cum honoris præfatione ponenda: hoc ē quæ ponenda nō esset:
 nisi præpositis illis uerbis honor sit legentium auribus: præterea inter ē: præsens est pro
 posita ē: Nō trita auctonibus uia: propter id quod sequitur: quia apud latinōs quideꝛ ne
 mo fuit qui hæc tentauent: apud graecos nemo qui omnia scripsent. Nec qua peregrini
 animus expetet: hoc ē desideret: nescio cur corrector expectet dicere maluent.
 Magna pars studiorum a moenitates quaerimus: elegans loquendi modus pro magna ps
 nostorum quærit: uel nos magna ex parte quaerimus: quod genus figurae apud gram
 maticos dicitur syntheſis: sic uirgilius: pars in frustra secant. Studiorum amoenitates:
 studia amoena: quemadmodum e contrario uirgilius: serimur per opaca locorum: idest per
 loca opaca: atqꝛ obscura. Quæ uero tractata ab aliis dicuntur immenſe subtilitatis ob
 scuris rerum tenebris praemuntur: quia nemo ē qui ea attractet: nemo qui legat. Jam
 omnia attingenda: nobis sicut sunt: obicte enim quaedam quæ retrahere eum a scriben
 do uident. deinde ea soluit quæ. uocāt hoc ē particularium re
 rum disciplinas. enim proprium dicitur? disciplinam. Equidem ita
 sentio soluit obiectionem quam fecerat: quamqꝛ enim uideantur inquit illa quæ dixi me re
 trahere: tamen magis censeo laudandum ut utilitas iuandi præferatur gratiae placendi.
 In animus inquires: animus inquietus: adiectiuū enim nomē ē hic & hæc & hoc inquires
 inquietis. profecto enim populi gentium uictoris: Et non nominis gloriæ: & reliqua:
 Ordo ē: decuit enim profecto illa composuisse liuium non sibi sed gloriæ populi gentium
 uictoris & gloriæ romani nois: ut liuius: ideo scribere se dicit: quia animus inquires passi
 uo hoc ē laborat: ponitur enim interdū opus pro opera: ut hoc loco: & apud uirgilium:
 mollibus e stratis opera ad fabrilia surgit: quasi ad operas & labores fabriles. Non anis
 mi causa non uoluptatis & delectationis: gratia dicimus enim ī propinquum rus animi cau
 sa: profectus sum: idest uoluptatis: & recreandi animi causa. Viginti milia rerum: post
 quam soluit obiectionem: & confirmauit propositum suum: nunc modum. & ordinē scri
 ptorum suorum ponit: dicit enim se ex locutione circiter duorum milium librorum: qui ra
 ro uideri solent elegisse auctores centum: ex quibus sumpsit uiginti milia rerum: quæ tri
 ginta sex uoluminibus iclusi: multis additis quæ aut nesciuerūt priores licet extarēt: aut
 non extabant tunc: sed postea experientia & tempus uitæ hominum ea inuenit. The
 sauros oportet esse non libros: oportet non libros esse sed thesauros: uiginti autem milia
 rerum dixit: hoc ē infinitas res ponendo numerum finitum pro infinito. Exquisitis au
 ctoribus: hoc est electis. Quærere enim & exquirere differunt: nam quærere est sciuta
 ri: inquirere. Exquirere uero est secernere & eligere: quemadmodum cogitare est mente
 uel ingenio aliquid rimari. Excogitare uero est cogitando inuenire. Subcisiuis tempo
 ribus: temporibus a rebus necessariis subtractis: dicuntur enim subcisiua tempora ea quæ
 subtrahuntur a rebus nobis necessariis: ut ad aliquem usum accomodemus: quæ uerna
 cula lingua dicimus tempora furto subtracta. Declarat hoc optime aulus gellius cum in
 quit: quantum autem uitæ mihi deinceps deum uoluntate erit: quantumque a cura & a re
 familiari procurandoque cultu librorum meorum dabitur otium. omnia subcisiua tempo
 ra ad colligendas huiusmodi memoriarum delectatiunculas conferam: dictaque sunt a suc
 cidendo quasi scrutantura rebus necessariis: ideo addidit. idest nocturnis: quia subcidere a
 liquid non poterat ex diurnis temporibus quæ non sibi: sed aliis impendebat: corre
 ctor quia huius uerbi significationem minime intellexit: addidit quietis: scripsitque

*in qua differre
 re et exquirere
 differre et exquirere*

subciliis quietis temponibus: q̄ si quis eum rogaret quē sint subcilia tempora quietis. ne scio quid mullaret. Ne quid nostris putetis cessatum horis: ne putetis nos a studio cessare: & his horis quē curando corpori natura indulsit: quod mox declarat. Dies uobis impendimus: dum exercemus officia nobis a cēlare delegata: multas enim procuratiōes gessit plinius: multos magistratus obiuit: ut scribit suetonijs. Cum somno ualitudineq̄ cōputans: facta cū sōno ratione tantum ei impendimus: quantum curandē ualitudinē satis sit. Dum ista mullitamus: id est secreto loquimur: noctu uidelicet scribentes: multo frequentatium est ab hoc uerbo mullō: mullare est secreto loqui: & quali murmurare. Ennius: in occulto mullabant uulgo aut̄ pro citare ponit: ideo nō decet mullare bonos. Mutire etiam loquēti: idem: palam mutire plebeio piaculum est. Profecto enim uita uigilia est: quia somnus morti similis ē: & homo soporatus parum differt a morte. Quibus de causis atq̄ difficultatibus nihil auso promittere. hoc ipsum cum p̄stas q̄ ad te scribimus: Cum inquit propter huiusmodi difficultates nihil de me promittere audeam: tu hoc ut audeam p̄stas: quoniam ad te scribo: & non ē fiducia haec quasi de me ipso confidam: sed dicitur quia hoc accidit dum librum tibi dedico: multo enim ideo praetiosa uidentur q̄ sūt templis dicata: Corrector non iemendauit hunc locum ut dicatura scriberetur: sed scripsit indicatura uulgarem sequuntur errorem: nec animaduertit plinium declarare se se cum inquit: multa enim ideo praetiosa uidentur. quia sunt templis dicata. Nec fiducia opis hęc ē: quae me audacem facit. Nos quidē oēs patres te fratremq̄ diximus: excusat se q̄ nō amplius mihi laudibus uagetur: scripsimus inquit de uobis omnibus patre scilicet uespasiano & te & domitiano fratre: quo loco non possum non admirari q̄ corrector nosler nō ad uerterit ad titum non ad domitianum epistolam fratri scribi: cum eum tanq̄ natu maiorem praeposuerit: alioquin enim dixisset fratrem teque diximus: Opere iusto temporū nostrorum hystoriam orsi a fine aufidii bassi: ordo ē orsi hystoriam temporum nostrorum a fine aufidii bassi: Iusto: hoc ē magno uolūne: dicimus enim iustam rem magnā: quemadmodum bonam: ut bonam partem & iustam partem magnam partem: & benedictus. i. ualēdoctus: scripsit autem plinius unū & triginta libros hystoriaz: a fine aufidii bassi. Quae iam pridem pacta sancitur: quae iam pridem confirmatur per res gestas nostras: hoc ē uera esse comprobatur: sic superius: ut in quaedam acta exeant: hoc ē in quāsdam res gestas: sancire ē firmare roborare decernere: unde sanctio dicitur: & sancta res id est decreta & inuolabilis. Et alioquin statutum erat hēredi mandare nequid ambitioni dedisse uita iudicare: nisi uirtute nr̄a & rebus gestis cōfirmarent uera esse quae de patre te & fratre scripti: statueram hystoriam omnem delegare hēredi: ut si uiuus ederem quae uerum excederet uiderem consuluisse ambitioni: & per mendacia principum gratiam quaesuisse. Vbi sit ea quae res: a correctore temere additum ē. perinde uero occupatibus locum faueo ego & posteris: hic opus suum cōmendat plinius: dicit enim se scribendo fauere & quae ante eum scripsere: & his qui post eum scripturi sunt: nam & gloria illorum consulit: non fraudando illos nominibus suis: & hoc ad certandam secum prouocat: quemadmodum se citip̄se cum prioribus: perinde aliquando significat ita: & nunc flagitat post se ac uel ac si: uel atq̄: uel atq̄ si: ut fac peride ac si res tua esset: & faueo rei tuę perinde ac meę. Si uero negatio: pracedat: flagitatquam. Suetonius in uita domitiani: nulla tamen re perinde motus quam resposso mathematici: aliquando uero significat satis siue multum cum ab solute ponitur: ut idem suetonijs in uita galbae: quare aduentus eius non perinde gratus fuit: hoc est non satis gratus uel non multum gratus: nonnunquam significat aeque: ut hoc loco: & apud ciceronem in epistolis: Ego te & dolobellam perinde diligo. Corrector non perinde: sed proinde scripsit: quod cum significet ideo: uel potius ideoque & semper a superiore sententia dependeat: quomodo hic stare possit ipse dicat. Argumentum huius stomachi mei habebis: q̄ scilicet & quae faueam prioribus & posteris: stomachus aliquando in malam partem capitur pro indignatione: ut non possum sine stomacho scribere: aliquando in bonam pro facilitate ut hoc loco huius stomachi mei. i. huius meę facilitatis: & mansuetudinis: & benignitatis. Non ut pleriq̄ ex his quos antiqui: quos cōmemorauit: corrector secutus cōmunem errorem attici scripsit: quod usq̄ adeo ad miror: ut non sciam quem locum corrigere potuerit: quando hunc non correxit: p̄sertim

cum plinius mox dicti sui rationem reddat? cum inquit. Scito enim conferentem me auctores deprehendisse ab adiuratis & proximis ueteres transcriptos ad uerbum neque nominatos adiurati cuius uerbi superlatiuo plinius utitur hi dicuntur qui uinculo quodam amicitiae quasi sacramento astricti sunt: hi ab aliis deuoti dominum sonciates galli solidum suo cantant: adiuratis igitur id est coniunctissimis. Non illa uirgiliana uirtute ut certaret: uirgilius licet non nominauerit auctores a quibus sumpsit: ita tamen uersus illorum suis inseruit: ut uideremur de carminis excellentia uelle certare. Non ciceronia simplicitate qui & platonem & crantorem & panetium quos secutus est nominauit. Alioquin si neque auctores nominet: neque de doctrina certet: ut Cicero & uirgilius fecere: non tam scribere quam aliorum scripta furari dicendi sunt. Obnoxii animi: non liberi: sed seruilis id enim obnoxium dicitur quod alicui obligatum est & subditum. Cum fors fiat ex usura: tunc enim foenus minime damnandum est cum usura cedit in sortem: fors principale mutuū dicitur usura quod sorti accedit. Inscriptionis apud graecos mira foelicitas: nunc de titulo operis acturus primo irridet copiam titulorum quibus graeci utuntur: deinde ostendit nostros festiuorum titulis usos: tertio se consulto inscriptionem dimittere festiuam profiteatur. Mira foelicitas: mira ubertas: dicuntur enim spelices & laetitia segetes quae uberes & foecundae sunt. Ceteron inscribere: alii inquit opus suū inscripserunt ceteron quasi suauis & iucundum. graeci enim uocant fauū: alii cerasamaltheas inscripserunt scilicet: hoc est copiae cornu: ita enim dicunt hoc autem fecisse inter alios dicitur Helius melissus in libro quem scripsit de loquendi proprietate: quem cum ederet ingentis cuiusdam illecebre titulo inscripsit: & cerasamaltheas appellauit. Velut lactis gallinae sperare possis in uolumine haustum: perinde scripsit opus cornu copiae: ac si in eo lac gallinae liceret haurire: antiquum enim prouerbiū est cum significare uolumus omnia in aliquo loco reperiri: ut dicamus gallinaeum lac facile ibi inuentum esse. Iam iam mox pandectarum genitum uicinus pandectae: dicitur autem pandecta quod omnia habere aut: quali omnem rerum atque doctrinarum contineat genus: inscripsit autem hoc nomen opus suum tyro tullius: ut Aulus gellius refert: cum quid pandectae dicitur exponit. Enchiridion pinachidion: genitum uicinus sunt: iam inquit mox est

Ita enim apud graecos dicitur Enchiridion aliquando gladius significat: aliquando libellum qui haberi frequenter in manibus debeat: quale est enchiridion epicethi: & enchiridion aurelii augustini: appellabant igitur opera sua enchiridion a hoc est utiles libros: & semper habendos in manibus autem & per diminutiuum dicuntur tabellae: in quibus capita omnium rerum continentur: latine indices dicimus. Itaque pinachidia libros suos uocant quasi multarum indices rerum. Inscriptio: nes propter quas uadimonium descri possit: haec clausula per oppositionem posita est. est enim ordo. Iam iam mox pandectarum enchiridion pinachidion: quae tales inscriptiones sunt ut liceret earum gratia et fide uiolari. Antiquum enim prouerbiū est quotiens magnū aliquid significare uolumus: ut dicamus posse propter id uadimonium descri: quod pinde est si diceret ius: uiolari deferere. n. uadimonium summum est scelus. Ac cum itrauersis diu de quibus oēs qui nihil in medio iuenies: licet tam magna tituli polliceantur: cum libros apud nihil iucis. Nri itaque: hoc est latini: qui antiquitatibus & exemplis & artibus meliores sunt quam graeci magis faceta inscriptione utentes lucubratione dicitur quali opus nocte lucubrari. n. est aliquid nocte ad lucernam ponere elaboratum ad lucernam aulus gellius eadem ratione opus suum noctes atticas uocauit. Ut qui ait bibaculus erat & uocabatur patomimus. Aserit uarro in satyris suis susulit & flexibula Varro ut multis in locis: praeterquam apud Nonium marcellum intelligi potest: satyrum scripsit: cui nomen imposuit flexibula: quod in

*enchiridion
quid.*

B

interpretari pōt siliū flectēs enī apud grēcos siliū dī: & ē silius quēadmōūz bī
 baculus q ob egregiā imitationē pātomimus dicebat. Refert uarro ī satyris suis. Subflu-
 sit īscriptiōnē quā fecerat. i. flexibula: quali poēteit opus suū tā illecebroso titulo nūcu-
 passe: ita. n. flexibula dici pōt: quēadmodū flexāina dicebatur. Cī. sed tātam uī hēt illa q
 recte a bono poeta dicta est flexāia: atq; oīum regiā rez oratio. Apud grēcos delit
 nugari diodorus: qā neq; festiuis īscriptiōibus usus ē: neq; hīstorias suas alicuius nomī de
 dicauit. Appioni qdam grāmaticus: iter eos q illecebrosis titulis utebātur: ponit ēt ap-
 pioniē grāmaticū: q tātum ī īscriptiōibus suis pollicebatur ut donat se īmortalitē dice-
 ret eos ad quos scribebat. Hic filius fuit. plīstonici cui cognomē mochtus fuit gñe egyp-
 tius: quīs Helicerius cretēsē fuisse dicat grāmaticū. Apollonii archebu discipulūz. audiuit
 & eufranorē senio iā pfectū. Cētesimū. n. etatis ānum excesserat: docuit publice grāmāti-
 cam romē sub tiberio & claudio cēsariibus: successitq; theoni grāmātico: floruit tpē dio-
 nisi halicarnasē & iosephi: q librū aduersus eū scripsit: edidit hīstorias oīum gētū: & ple-
 raq; alia opera scripta reliq. Quē tiberius cēsari cymbalū mūdū uocabat: quē publicē fa-
 mē tympanum potius uideri posset necesse enim erat maxime cum de his scribere
 quos immortalitate donare pollicebatur: Me non poenitet nullum festiuorem inueni-
 se titulum: sensus talis est: mibi & si gratum sit quod nullo tali titulo usus sim: ne tamen
 oīno uideā grēcos īprobat: sequar nobiles illos pictores apellē & polycletū q ēt pfecta
 opa pēdētī titulo īscripserūt. Cōditoribus ppositioribus: ut legū conditores dñr. In
 libellis his quos ad te mitto. pēdētī titulo īperfecto: nā titulus eius talis erat uidelicet
 ApELLES FACIEbat. Simili & POLYCLEtus FACIEbat. bi. n. erāt tituli eoz tanq
 choata semp arte & īperfecta: nō. n. scribebat apelles fecit: polycletus fecit s; apellē fa-
 ciebat: polycletus faciebat. 'Vt ptra iudicioz uarietates lūpēt artificī regressus adue-
 niā: ueluti emēdaturo quicqd desideraret si nō ēt īterceptus: hic ē q apelles ēt pfecta
 opa ī p̄gula trāscūtibus pponebat ipse uero post ipsā tabulā latēs uitia quē notarētur au-
 scultabat uulgū se ipso lōge diligētiorē iudicē existimās. Si nō ēt īterceptus: si nō an-
 tea moriretur. Tanq aliqd singulis fato adēptū: tanquā morte īcepti plicere ea neq
 uislet. Tria opa fuisse apellis dñr: ī qbus titulus erat apelles fecit: imago ueneris exeūtis
 e mari: Castor & pollux cū uictoria & alexādri magno. Itē imago belli īstrictis aīgo ma-
 nibus alexādri ī curru triūphāte. Quo apparuit lūmā artis securitatē auctori placuisse
 ī illis tribus silicet ī qbus existimauit nihil p̄fusus addi posse. Et ob id magna iūdia affue-
 re oīa ea: oēs. n. ea hēre cupiuerūt: uñ primā ueneris imaginē diuus augullus dicauit ī de-
 lubro patris cēsaris: cuius īferiorē partē corruptā q reficeret nō. potuit iuueni. postreās
 uero tabulas posuit ī fori sui partibus celeberrimis. Ego plane meis abuci posse multa
 cōfiteor: ego iquit apte cōfiteor multa addi posse meis libris nō solū his quos ī p̄fētia ad
 te mitto: sed alius ēt quos īterea edidi. Obiter: qd uulgo dī icidēt. Iuuenalis atq; obi-
 ter leget: dictio ē pposita ex ob & iter: quasi iter eundū. Illos homeromastical: silic &
 iuidos & maledicos. Alludit. n. ad zoilū: hic cū libros aduersus iliadē atq; odyssēā Ho-
 meri pposuisset alexādriā ueniēs recitauit eos phtolomēo regi: phtolōeus cū aīaduertis-
 set poctaz parētē īmerito absētē uexari: nullū illi dedit respōsū: zoilus cū diu fuisset ī re-
 gno: tādē īopia oīum rez p̄pulsus regē adiit: rogās ut dān libi aliqd iuberet Tūrex. Ho-
 merus q āre ānos mille decessit quo ppetuo tot milia hoīum pascit: quare tu quoq; de-
 bes q meliori īgēio te p̄tens: nō mō unū: s; ēt plures alere posse. Dignū pfecto sapiē-
 tissimo rege respōsū: a quo nō lōge post eūdē pancidiū: dānatū poenas luisse cruci affi-
 xū tradūt: hic uero cognomē adoptauerat: ut Homero mastix uocaret: qd uel bī ap grē-
 cos flagellū significat. Tractū idē puerbiū: ut oēs huiusmōi doctoz uiroz calūniatores
 homeromastiges dicant. ita. n. uerius dixerim quā ut audio stoicos & pipateticos &

epicuros quoq; tales enī se faciebāt plini calūpniatores sēcul quidē māfessus ē. At corrector ita scribat: ita. n. uerius dixerī qm̄ audio & stoicos & dialecticos & epicuros quoq;
Quid significat uelit ipse aperiat. Nā de grāmaticis sp̄ expectauit ptinē et aduersus libellos meos quos de grāmatica edidi: expectauit iā diu ut grāmatici parerēt aliqd aduersus libros quos de grāmatica scripsi. Illi uero. n. frēqnter iā decē fecerūt abortiuos: h̄ ē nihil peperūt p̄ter minas & iānia uerba. Subide significat frēquēter cū quodā itervallo: ut si dicā me subide respicet an post īga aliq; me sequat. Cū celerius ē elefātū pariāt hoc iō inquit qā decē ānis gestari i utero elephātos uulgus existit. Anstotelel biēnio: nec āpius q̄ lingulos uno partu gingi refert: uiuere āt ānis ducētis & quodā trecētis: ē aut uetus puerbiū. Cū significare uolumus aliqd tarde fieri: ut dicāus celerius elephātū pariūt.

Cerminus ē aduersus theophrastū: solat se exēplo theophrasti: q̄ si dicat n̄ ē mirādū si aduersus se aliq; scribāt: cū ē aduersus theophrastū scribere quoq; mulier ausa fuerit. Corrector n̄. proternius scripsit. C. Tuberonis: in quo qd libi uoluerit: aut cui uerbo is calus iungat ipse expōat hoīem i eloquētia tātū: ut nom̄ diuinū ide inuenerit Dictus ē enī theophrastus q̄ si

hoc ē diuina qdā spolitio orōnis. Sic. n. ab aristotele p̄ceptore ipolitū ei nom̄ fuit: cū ātea tyrtaūs uocat. Et puerbiū ide natū: suspēdio arborē eligēdā hoc ē p̄lus despandū ē: qm̄ aduersus doctissios uiros scribere ē muliercule p̄sumūt. Nō uero mihi tēpare: adducit aliud exēplū catōis. f. cēfor ni: q̄ licet sub aphricā: licet cōtra Hūnybalē militasset: nec potuiss; ferē aphricanū supiorē: & īperator triūphū reporrasset: n̄ potuit tñ carere calūniatoribus: q̄ libros suos de rei militaris disciplia carpere auderēt. Et ne aphricanū qdē ferre potuiss;: quali idignaret sub eo īperatore militare.

Quid. n. ad te i meo uolūne: hęc sūt uerba catōis aduersus calūniatores opis sui. Scio ego q̄ scripta sūt & si palā pferant multos fore q̄ ita r̄probēt ut eligāt: sn̄ia & acuta & clara ē: corrector ita rupit multos fore q̄ iuit legāt: ita nō latis ei fuit puertere pliniū: nisi Catonē quoq; deprauaret. Nec plancus illepide. tertiū exēplum refert de plāco: q̄ cum a uulss; disīnū polionē oratōes aduersus se parare: quas ipso mortuo ne respōdere poss; uel ipse dīsinus uel filius eius ederāt: dixit cū mortuis nō nisi laruas luctari. Nec plācus illepide sub audi dixit. Nō nisi laruas luctari: larū dñr noxiē iferoz umbrē: & nocturni lemures. Varro de uitā patz i sacris fabas iactāt noctu: ac dicunt se laruas & lemures domo extra ianuā eicere: nūc gñali uocabulo larū seu laruati dicunt: quicūq; alienas facies sumūt. Ergo securi: nihil formidātes p̄pter ratiōes quas supra dixiū dicūt. n. securus quali sine cura: uide securi sūt qui piculū nō timēt ēt si piculi obnoxii sūt: tuti uero e cōtra o qui piculo obnoxii nō sūt ēt si securi nō sūt: s; piculū tēāt. Cōtra uutiligatores. i. uitiosos litigatores: hoc ē obtrectatores & calūniatores: hi. n. nihil aliud q̄ uutiligatores sūt: cū sola prauitate cōtētiōē q̄runt. Exequāur reliqua p̄positi: hō estus loq̄ndi mōus: h̄ ē exequāur reliqua q̄ ad p̄positum p̄tēt. Quia occupatōibus tuis publico bono parcent dū erat: hic rationē affert quare oīum libroz capitula i p̄ncipio opis posuerit & hęc ē ratio quia parcentum tibi erat publico bono: h̄ est p̄pter publicas occupatiōes: subiūxit huic epistole quid sigulis libris cōtineret ut neq; tu neq; tua causa ceteri plegendi oīa laborez suscipietis. S; iueniri facillie poss; q̄ quisq; desideraret. Qd̄ fecit i litteris nostris. i. in latia lingua: cōfirmat: n. institutum suum auctoritate ualens forā. In libris quos epoptidō scripsit: in libris quos scripsit de spectaculis hoc enī

ergo

epoptidō: sed epoptendō scripsent: nisi ut i penultio quoq; prooemii uerbo erraret.

En gis ubi abfolui mi frāctice quod a p̄ncipio pollicitus fueram: & una cum expolitio.

Bu

ne pliniū poēmū: duos & uiginti errores correctoris satis insignes ad te misit: bēuolētiā;
 nostram testor: quā sola uirtus & sūma illa studiorū necessitudo traxit me nō inuidia fecit
 se: neq; enim inuido alius bonū quo ipse careo: qui potius glorior: & scēdā uolupta
 tis percipio: cū illa quę mihi desūt: itelligo alius supeē: nō odio cū nō mō doctos & erudi
 tos uiros: sed quoscūq; bonarū artū studiosos nō amore tantū: uerū etiā singulari obser
 uātia psequar: nō studio laudis: quā expectare ex re tā pua uel nullā: uel p quā mediocrē
 poterā: sed solo ueritatis desiderio. Et quia tā egregiū auctorē patrū poterā tam lauerū
 ac sordidatū circūferri: ut nō mō non alliceret hoīes ad legēdū: sed potius fastidio quodā
 & quasi stomacho ab alienaret. Tū q; uidebā ī tāta talū librorū multiplicatione latinā lin
 guā: nisi puidere: ita spē atq; opinionē omniū breui tēpore piturā ferant hęc ac quo aīo
 correctores: nec nobis succēleāt: s; agāt potius gratias q; hoc breui opusculo uiam eis
 quā tenere debeāt: ueluti itento digito demōstrauis: seque ad reliquos errores quos to
 to libro pene infinitos uel dimiserūt: uel fecerūt emēdandos accigāt: ī quo nō derit eis bes
 sanonaeq; academię opa: si ea uti uoluerint: & nos certe quantū ingenio: quātum medio
 cri doctria: quātū studio ualebimus rei tā utili atq; hōestae opam nauabimus: Tu uero mi
 frācilce quē & ingenio excellū: & natū altūq; in littens: & optiāz artū studis flagrātē oēs
 & norunt pēdicāt: talē te in hoc ope prefla: ut itelligant iunuerli: neq; silium neq; opaz
 neq; fidē tuam ī re tā necessaria defuisse. Vale beneq; & foeliciter.

Ornelius Vitellius parthenio Benacēsi Suo Salutez! Data est mihi tan
 dem ex negociis facultas. Sipuntini libellum perlegendi: quo pliniū na
 turali historia ad Titum Vespasianum epistolam corrigit: simul & inter
 pretatur: qui ut aperte dicam quod sentio: uisus est mihi magna diligen
 tia: maiori ingenio: tanti operis initium multis in locis Castigasse: Qd
 profecto a titulo ipsiusq; ad calcem: Correctorum pariter & impres
 sorum in curia: adeo deprauatum erat ut doctissimi ac prope diuini auctoris nomine & in
 genio: uix dignum uideretur. Verum dum in Alariensem episcopum: qui primus omniū
 impressoribus romanis plinium recognouit: uehemens fertur: cecus: ne aliter dicā: quae
 dam meo iudicio parum animaduertit: ac frigide interpretatus est: Quos locos parthēi
 dulcissime notauit omnes: non maliuolentia & odio: aut ambitioē aliqua: neq; enim is sū
 qui alieni ingenii obrectatione mihi famam quēram: sed ut bonę me fidei esse cognoscat
 hac enim proxima estate: cum libellum illum mihi legendum uenetis dedisses: negarem
 q; tunc me illum posse euoluere: dixi ut scis. Laturum mecum patauim: hac conditione
 ut cum primum possem: quid de eo sentirem: ad te scriberem: Qd sitardius opione tua
 factū ē negociis quibus plus nimio distingor imputabis. Sed de his satis: parum enim

peccat? cuius fides tempore tm lapsa ē. Nunc ad pliniū. Qui cū cās addit: Cur Titū im-
 peratorem: uiuo patre uespasiano: appellet: Verebatur enim ne titō hac appellatione sto-
 machū faceret: pp uespasiani patris suspitionē: de qua inferius dicemus. sic ait. Agnoscis
 & hoc castrense uerbū: Ille enim ut scis: permutatis prioribus syllabis: duriusculū se fecit?
 q̄ uolebat existimari a uernaculis tuis & famulis: Sēsus uero ē. Nō ego o Tite primus re-
 gnante patre te ip̄ratorem appello: sed agnoscis hoc castrense uerbū. Oīum. n. militū
 fauore in castris apud hierosolymā ea appellatōe honestatus ē. Et ille: ut scis: permuta-
 tis prioribus syllabis: id est reciprocis: & retro uerlis carminibus: durius q̄ uolebat existi-
 mari a domesticis tuis. id fecit. Quidam enim titi aicus. Carmine lotadico: eū laudādo ip̄-
 patorē obscuritas fortasse appellauerat: ne male de titō filio suspicantē patrē uespasianū of-
 fenderet: quod Coniectari facit Tranquillus de Tito sic scribēs. Et ad p̄domandā iudeaz
 relicus: nouissima hierosolymę expugnatione duodecim propugnatores totidē sagit-
 taz confecit ictibus. Cepitq; eā natali iulij suę: tanto militum gaudio: ac fauore: ut in gra-
 tulatione. Impatorem eum consalutauerint: & subinde prouincia decedentē detinuerint
 suppliciter: nec non & minaciter efflagitantes: aut remaneret: aut secum oēs pariter ab-
 duceret: unde nata suspitio ēquali desciscere a patre: orientisq; regnū sibi uēdicare tētassz
 Quā suspitionē auxit: postq̄ alexandriā petēs: in consacrando apud memphim ap̄ boue
 diadema gestauit: de mōre si quidē rituq; priscę religionis: sed nō decrant: qui secius inter-
 prætarent. Quare festinās in italiā: cū Rhegiū: inde putcolos: oneraria nauis appulisset:
 Romā inde contendit expeditissimus: inopinātisq; patri: ueluti arguens rumorū de se te-
 meritatem: ueni inquit pater. ueni. Vides partheni: q̄ aperte tranquillū & titum impera-
 torem a militibus consalutatū scribit: qui honor ducibus summus erat: ut alexandrinus in
 bellis civilibus: & plutarchus in uitis: ac cicero multis in locis testantur? Et patrem uel
 pasianum suspicatum: ne titus despiceret: orientisq; regnū sibi assumcret unde: ut supius
 scripsi: facile conuici datur. quendam quem plinius non nominat. Tito eiꝑli notus ē:
 rat: dum carminibus titum retro uerlis laudat: imperatōrē obscurius appellasse: ne silicet
 suspitionem patri augeret: triplici igit̄ iductus causa plinius titū ip̄ratōrē appellasse dicit:
 & q̄ eo noīe in castris appellatus sit: & q̄ alius carmine appellauerit: & ut hac epistola ali-
 quid de titi laudibus degustaret: cū ait: simul ut hac mea petulātia fiat. Ordo autē ē. Agno-
 scis hoc castrense uerbum: hoc ē impatoris appellationē: qua in castris honestatus es:
 mōre fortissimoz ducū: qui ob rē bene gestā: a militibus: in castris: impatores cōsalutant
 ille eīm secūda cā impatoris appellationē & eīm hic cōiunctiua particula ē & elegāter po-
 sita & qualez apud ciceronē ē sepius iuenire: ut scis duriusculū se fecit: q̄ uolebat existi-
 mari a uernaculis. i. domesticis & famulis tuis prioribus syllabis pmutatis. i. lotadico carmīe
 In hoc. n. genere carmīs: ita pedes ordinant: ut si retrorsus icipias legere: uersus uel eius-
 dē: uel diuersi generis ēt constet: unde sit: ut syllabę ordine pmutentur: & priores ultimę
 & ultimę priores sūt: nec ē mirandum eo genere carminis ad titum usum fuisse illū: quicq; s
 fuerit: cū ipse titus ad oē genus carminis prōptissimus fuerit. Quintilianus i nono institutio-
 nū oratoriaz de lotadico ita. plenz. n. ex cōmissuris eoz: uel diuisione: pedes fiunt: quo
 sit ut uisdē uerbis: alii atq; alii uersui sūt. Inde ait: memini quēdā: nō ignobilē poetā: ita lu-
 lisse. Astia tenet celū: mar̄ classes: area messes. hic r̄trorsus sit lotadicus: Diomedes ue-
 ro grāmaticus uetustissimus: i ultimo libro suꝑopis. ita ait. Reciprocus uersus ē apud neo-
 tnicos talis: uolo liber tua prædicent̄ acta. Acta prædicent̄ tua liber uolo: uersus lota-
 dicus est: ex utraq; parte: sed durus. Et esse bonus si uis: cole duos optime pania: pan-
 ia optime duos cole si uis bonus esse. hic in procursu hexameter est: i recurso lotadicus
 Repertum est etiam exametrum posse per exametrum recurrere: ut in illo uersu. Mula

mihi causas memora: quo numine l'eso. L'eso numine quo memora causas mihi musa. Et elegiacus reciprocus est: ut pio precare thure c'lestum numina. Numinac'lestum thure p'care pio. hic i' procursu iambicus: i' recurso: elegiacus. sotadicus uero dictus a sotade: primus hoc genus carminis: uel uenit: ut inquit strabo. uel frequ'ntius ulus e': ut dic me def scribit: q' cing'edus est appellatus: q'a eo carmine. mores & or'dem cing'edica imitatus: ut id' strabo late meminit. Vnde martialis: nec retro lego sotade cing'ed'u. Sed uide n'c. q'd sipuntinus sentiat. Castrense inq't uerbu. i. p'terraneu. q'd uocabulu' n'o ta' est eruditu: q' militare: & quali uernaculu'. Q'd q'ueq' sit: tu partheni iudica: sed sipuntini erat p'terraneu' militare uocabulu' e'e. uet'ez auc'fat e' p'bare. Illud mihi n' deat ueli. Cur pli. excusat' de poti' noui: ut ipse dicit: & i'eruditi uocabuli: q' usitato uerbo uoluerit uti: cu' p'sertim exeat ex p'posito: & in ipsa ep'l'a excuset se: q' i' nature rebus scribendis coactus sit uti uocabulis rusticis & barbaris: nisi fortasse plinius i' ep'l'a: his inu'uditis uocabulis & militan'bus uti: haud absurdu' putauit: i' reliquo ope putauit: sed audi p'theni: q' frigide: ne dica' inepte: c'etera interpretat'. Qui magnifice prius ita se iactat: ponam eius uerba: ut facilius o'ia cognoscas. Hic locus diligenter aduertendus e'. Na' aul'q' dicere: nemine eu: n'e'q' d'utaxat etatis: satis intellexisse. Sensus autem talis est. N'o sine ratione obicere mollior catullu: quia & conterraneus e': & quem admodum ego sum: duriusculus fuit: ob p'iores syllabas imutatas. constat sane: Catullum metri legem p'uaricatum de industria fuisse: p'sertim in h'e'decasyllabis uersibus: pon'edo prim'a syllaba breue: cu' regre'et p'ducta: ut i' ipso uersu: queq' mo' plinius adduxit & alibi: h'ec ille. N'o possu' n'o mirari: ac re' igeni'u hois: aliq'n docti & diligenti: i' has nugas cecidisse. Sed ut in p'ncipio dixi: du' in alariense inue'it. c'ecus obtre' crandi hois uehem'ia effectus est: Vide p'theni q'tum co'mittat. Retrahit p'mu' auctorez ab eo: q'd paulo sup'ius p'posuerat: deinde uult: q' plinius co'pet se' catullo: q' sit durus & asper in carmine: quemadmodum ipse in soluta oratione: quam inepta comparatio sit: bi storiographi & poetae ipse uideat. Certe catullo si durus est: lege carminis ignosci potest. plinio quia pedestris est: nulla uenia da'da: & p'sertim i' epistola. Illud uero p'theni tu iudica: breuis ne syllaba p'p'ducta: uel lo'ga pro breui: an potius inu'itata uocabula: ob seure'q' s'ing' & structura ipsa or'dis i' se co'tort'q': carmen du'z & aspe'z faciat. Quid q' nullo pacto sipuntino ignoscendu' e': qui cu' uideret: h'ac s'ntiam n'o posse ex uerbis plinii elici q'd in alariense rephendit: in id ipse icidit. O'es. n. codices antiqui: a uernaculis tuis: & famulis h'nt: ipse p' tuis: suis: scribendu': Famulis uero interlinendu' putat: cu' n'o faciat ad s'ntiam sua'. Sed de his plus nimio: Subnectit deinde auctor terti'a cam. Cur titu' in p'atore' appellare uoluerit: Simul inquit ut hac mea petula'ria fiat: q'd p'xie n'o fieri q'ssus es in alia p'p'aci ep'l'a n'ra: ut in q'da' acta exeat: hoc e' ut petulantia mea aliquid de rebus tuis gestis dicat. sipuntinus uero exeam prima persona corrigendum putat. Nescio qua ro'e. p'icritim cum huius uerbi tertia persona pro ea significat'oe: qua n'e' plinius utitur: a uet'ibus tm' modo usurpet'. Quintilianus. sed i'n si quid exient. n'o erit atticu': & p'eluis. N'o cu' ego scribo: si forte quid aptius exit: & codices antiqui exeat h'eant. sequit' inde auctor. O'ia q' h'ec reip'u. & nobis quide' qualis in castrensi contubernio. Repetendu' est hic uerbu' p'it'at: & e' ordo. O'miaq' h'ec reip. p'stas: & nobis quidem talem te p'stas: qualis fuisti in castr'e'li co'tubernio. i. dum una militaba'us. Co'tubernium. n. ut modestus ait: manipulus dicit': hoc est eorum militum societas: qui & sub uno uexillo pugnabant: & i'isdem tentoriis conuiuebant. Militauit enim plinius contubernio Tit'i in germania: ubi belli germanici h'istoriam incohabuit. sipuntinus. nescio quo pacto: hunc locum cum interrogarione legendu' existimat. sequitur inde auctor. Quando alia uia occurs ingens. Et longius etiam sum moues: ingenii facibus. i. ardore & uehem'ia ingenii me lo'gius sum moues a s'ilitudine scilicet ignis: q' o'ia p'lumit. lo' subiungit. Fulgurat in nullo unq' uerius dicta uis eloq'nti'q': tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. C.3.2 (b)

non facit ad sensum plinii. nisi fortasse ueteres auctores transcriptos ab amicis & conuictis eorum plinius dicit: Quae sententia: q̄ sit digna ingenio plinii: tibi iudicandus partheni re linquo. Adde etiam quod omnes codices a iuratis habent: ubi a praepolitio est. Sequitur deinde plinius. Nostri crassiores antiquitatum exemplorum artiumq̄. Repetendū ē hic: inscripserunt. Dendet enim plinius grecos: ut nimium in festiuioribus titulis excogitādis ambitiosos: latinos uero i his modestiores fuisse dicit: qui νόκῆρας ἀναλόεσσας. i. copie cornu nō κέρπον. i. fauū. nō πᾶν δέκτασ. i. oia continentes. nō πινάξιδον. i. Catillū. n̄ ἐγχερίδιον. q̄ is liber semper i manibus sit habendus: opera sua appellauerunt: sed ea: aut antiquitatum: aut exemplorum: aut artium titulis inscribere. Hec eadem gellius libro ultimo: noctium atticarum: de grecis & latinis scribit. Inde pli. Quā facitissimi lucubrationis nemi puto: ut qui ait: bibaculus eram: & uocabar pantomimus. Sensus ē. Ego puto lucubrationis inscriptionem: esse hois latini q̄ facitissimi: ut asserit furius bibaculus: libros suos lucubrationis inscribens: qui ob diligentē imitationē: pantomimus ē ab oibus appellatus. Ordo uero ē. puto lucubrationē q̄ facitissimi: ut asserit qui ait: bibaculus erā: & uocabar pantomimus. inde plin. Varro in latynis suis sustulit & flexibula. Varro satyras quasdā cōposuit: quibus flexibula nomen imposuit: ut testat nonius marcellus: qui i interpretatio ne uocabulorū uarronē in flexibulis allegat: ubi ipseiores errauerūt: nā pro flexibulis flexibulis ipseiores: Vocabulū p̄latiuo nūcro declinat: & cōpositū ē ex latio uerbo flecto. & greco uocabulo. βουλή. i. consiliū: q̄ lectione eaz: consiliū deleri possit: & ea ratione dicitur qua flexanima. Sēsus ē: uarro in latynis suis modestiam latinoz excesit. qui passus est tā ambitioso titulo satyras suas inscribere: q̄ eaz lectione omne consiliū sit delerendū. ordo uero ē: Varro i suis satyris: flexibula sustulit: idest passus ē: peculiare eiz preteritū ē uerbi sustulero: inde subintelligendū est: inscribere. Sed aduerte obsecro partheni. quo pacto sipuntinus tres istos locos interpretatur: ubi uerba puerit. Nā ille ita corrigendū putauit. Nostri crassiores antiquitatum exemplorum artiumq̄ q̄ facitissime lucubrationē dicunt. Oēs profecto codices ueteres: quos ego uiderim: q̄ facitissimi hnt: & puto: aliqui uero dico: nulli tñ dicunt. Deinde ita ordinat. Oēs nostri latini: qui in antiquitatibus: & exemplis & artibus: rudiores sunt. q̄ greci. magis faceta inscriptione utentes: lucubrationē dicunt. Quibus uerbis sipuntinus hoc dicere uidet: q̄ latini oēs: lucubrationis titulo opa sua inscripserint: qd̄ fallū esse q̄s ambigit: cū Gellius uarias latinoz inscriptiones auctoz enumeret. Illud ne scio quo ore ausus sit dicere: uarronē satyras appellasse flexibula. Et quia eum poeniteret opus suū tā illecebroso titulo nuncupasse: eā postea inscriptionē deleuisse: quod si ita est: respondet mihi uelim sipuntinus: Quo pacto ille satyrę ita inscriptę puenerint ad etatē nonni: quarronē in flexibulis allegat. Sequitur plinius. Apud grecos delut nugari Diodorus: Quia scilicet non festiuore titulo: sed operi suo apto: & conuenienti usus est. Diodorus enim omnem historiam ab initio mundi usq̄ ad Diuulū cesaris tempora. xl. libris cōplectus: bibliothecas historias inscripsit. Hec sunt partheni: quę mihi i epistola plinii a sipuntino paz̄ aduersa uidentur. Te uero & bergomatem kaphaelem nīm hac in re iudices deligo. hac tamen conditione: ut plinio in manibus sumpto: hęc omnia ingenii uestri acumine: quod q̄ maximū in utroq̄ cognosco: perpendatis. Et si fortasse placebunt: ea cōpositiora: & latiniora faciatis: sin minus pro nra lūma iā uetere aicitia oro: obsecroq̄ illā mis urēda tradatis. vale: & me mutuo ama.

FINIS.

